

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Lappi

LAUSUNTO

15.6.2010

SISÄASIAINMINISTERIÖ
16.06.2010
INRIKESMINISTERIET

Sisäasiainministeriö
sm.kirjaamo@intermin.fi

SM:n lausuntopyyntö 27.5.2010 (SM024:00/2009)

Lapin ELY-keskuksen lausunto kotouttamislakiesitykseen

Sisäasiainministeriö on pyytänyt Lapin ELY-keskukselta lausuntoa luonnokseen hallituksen esitykseksi kotouttamislain uudistamiseksi. Lapin ELY-keskus on välittänyt lausuntopyynnön oman alueensa TE-toimistoille lukuun ottamatta Rovaniemen TE-toimistoa, jolta SM on pyytänyt lausuntoa erikseen. Saadut TE-toimistojen lausunnot (2 kpl) on otettu huomioon tähän lausuntoon. Kotouttamislakiesitystä on myös käsitelty Lapin ELY-keskuksen johdolla Rovaniemen ja Meri-Lapin seudullisissa maahanmuutto- ja kotouttamistyön toimijaverkostojen kokouksissa ja kartoitettu alueen toimijoiden näkemyksiä lakiesitykseen. Myös toimijaverkostojen näkemykset on huomioitu lausunnossa.

Lausuntonaan kotouttamislakiesitykseen Lapin ELY-keskus lausuu seuraavaa:

Yleistä

Kotouttamislain kokonaisuudistusta on odotettu jo pitkään. Lain soveltamisalan laajentaminen koskemaan kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttajia asettaisi Suomeen muuttaneet aikaisempaa tasavertaisempaan asemaan. On selvää, että kotouttamistoimia tarvitsevat muutkin kuin työnhakijoina tai toimeentulotuen saajina olevat henkilöt. Lakiesitys myös selkeyttää kuntien ja valtion kotouttamisroolia. Turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevien säädösten eriyttäminen omaksi laikseen on myös tervetullut ja kotouttamislain luettavuutta edistävä uudistus.

Pykäläkohtaiset kommentit

Soveltamisalan laajentaminen (2 §) lisää luonnollisesti kunnan ja TE-toimiston asiakkaiden määrää. Entistään tärkeämpää on, että kotoutumista edistävien palveluiden tarjoaminen perustuu maahanmuuttaja-asiakkaan todelliseen palvelutarpeeseen. Lapin ELY-keskus katsoo, että tarvittaviin palveluihin ohjaaminen tulisi kaikkien maahanmuuttaja-asiakkaiden osalta perustua alkukartoitukseen. Eli alkukartoitus tulisi tehdä kaikille maahanmuuttaja-asiakkaille osana palvelutarpeen arviointia, ei vasta maahanmuuttajan sitä pyydettyä, kuten 10 §:ssä ehdotetaan.

Vasta maahan tullut puutteellisen suomen kielen taidon omaava maahanmuuttaja ei välttämättä osaa alkukartoitusta pyytää, vaikka olisikin kotoutumista tukevien toimenpiteiden tarpeessa.

Alkukartoituksen syvyys ja kesto voivat vaihdella asiakkaan tarpeen mukaan, kuten lain perusteluissakin todetaan, eli joidenkin kohdalla kartoitukseksi voi riittää lyhyt haastatettelu ja toisten kohdalla tarvitaan perusteellisempaa ja pidempää esim. ostopalveluna hankittavaa kartoitusta. Alkukartoitus tulisi olla sekä kunnassa että TE-toimistossa lähtökohta asiakkaan palvelutarpeen tunnistamiselle ja oikealle kotoutumisen polulle ohjaamiselle. Samalla tulisi kuitenkin varmistaa, että TE-toimistoihin ja kuntiin varataan alkukartoituksia varten riittävät määrärahat.

Lakiesityksen mukaan kotoutumiskoulutus järjestettäisiin edelleen pääsääntöisesti työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena, mutta myös omaehtoisena opiskeluna. Uudessa laissa ei enää puhuttaisi työvoimakoulutukseen rinnastettavista toimenpiteistä. Lakiesityksestä ei käy esiin, olisiko koulutusta edelleenkin mahdollista "rinnastaa" eli tukea omaehtoisena opiskeluna muunkin kuin julkisen valvonnan alaisen oppilaistoksen järjestämää koulutusta. Myös opintojen laajuus tai vaadittava viikkotuntimäärä jää epäselväksi. Lapin ELY-keskus katsoo, että lakiesityksen kotoutumiskoulutusta ja omaehtoisen opiskelun tukemisen edellytyksiä koskevia kohtia (20-24 §) tulisi vielä tarkentaa ja selkeyttää. On tärkeää, että esimerkiksi hankkeiden toteuttama ns. rinnasteinen koulutus työvoimapolitiittisen kotoutumiskoulutuksen täydentäjänä on mahdollista myös jatkossa.

ELY-keskuksen ja Aluehallintoviraston välistä tehtävänjakoa kotouttamisessa tulisi myös tarkentaa (36-37 §). Lain perusteluissa aluehallintoviraston tehtävinä mainitaan mm. kirjasto-, nuoriso- ja liikuntatoimen tehtävät, vaikka ne aluehallintouudistuksen myötä ovat ELY-keskukselle kuuluvia tehtäviä. Myös ELY-keskuksen roolia kuntien kotouttamisen seurannassa ja arvioinnissa voisi vahvistaa, samoin kuin alueellisen maahanmuuttoasiain toimikunnan (39 §) roolia alueellisen maahanmuuttostrategian muodostamisessa ja strategian toteutumisen seurannassa.

Monivuotisen suunnitelman laatiminen (41 §) on kunnalle/kunnille haastava tehtävä, koska pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saaneiden tilannetta ja maahantulijoiden määrää on vaikea ennakoida pitkällä, usean vuoden aikavälillä.

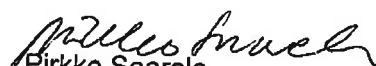
Valtion maksamien kuntakorvausten alkamisajan osalta lakiesitys (48 §) vastaa nykyistä käytäntöä, jonka mukaan korvausaika alkaa ensimmäisen kotikunnan väestörekisterimerkinnästä. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että oleskeluluvan saaneen turvapaikanhakijan osalta kunnalle maksettava korvausaika alkaa kulua jo silloin, kun oleskeluluvan saanut on vielä VOK:n kirjoilla odottamassa kuntaan muuttoa. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan olisi sekä kunnan että asiakkaan etu, että lakipykälää muutettaisiin niin, että korvausaika alkaisi vasta sitten, kun henkilö tosiasiallisesti muuttaa VOK:n kirjoilta kuntaan ja kunnan palveluiden piiriin.

Osallisena Suomessa kokeilua koskevat säädökset (57-74 §) kaipaavat myös tarkennusta, etenkin kotoutumispolku 2:n (erityistä tukea tarvitsevat maahanmuuttajat) viranomaisten välisen työnjaon ja vastuun osalta. Mikä rooli TE-toimistolla on kotoutumispolulle 2 ohjattujen asiakkaiden palveluiden järjestämisessä? Mikä taho vastaa

kotoutumispolku 2:n kotoutumiskoulutuksen hankinnasta? Onko tarkoitus, että myös kunnan toteuttama kotoutumiskoulutus hankitaan työvoimapolitiittisilla koulutusmäärärahoilla? Kokeilun suhdetta olemassa olevaan kilpailulainsäädäntöön tulisi myös edelleen selkeyttää ja varmistaa, että kokeilun aikana työvoimapolitiittisen koulutuksen hankintaa koskevista säännöksistä todella voidaan poiketa ja koulutusta voidaan hankkia ilman koulutuksen tuottajien kilpailutusta.

Kokeilusta aiheutuvien kustannusten korvaamisen perusteita tulisi myös avata enemmän; mitä kustannuksia valtio korvaa kunnalle ja millä perusteella laskennalliset korvaukset määräytyvät.

Johtaja

Pirkko Saarela

Maahanmuuttopäällikkö

Anne-Mari Suopajarvi

TIEDOKSI

Lapin ELY-keskus: yksikön päällikkö Terho Liikamaa,
asiakkuuspäällikkö Tiina Keränen, lakimies Tarja Loukusa,
koulutusasiantuntija Helena Niska,
Lapin TE-toimistot, Rovaniemen ja Meri-Lapin MAKO-verkostot

